

**การพัฒนาารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี**
**DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL TO
PROMOTE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT AT CHOMCHON WAT BANGKHAN
SCHOOL, KLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE**

ศุภวรรณ การุญญะวีร์ Supawan Karunyawee
โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน Chomchon Wat Bangkhan School, Thailand
Corresponding Author E-mail: bangkhan.director68@gmail.com

Article Received: March 26, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการสัมภาษณ์ครู จำนวน 40 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบโดยออกแบบและยก่างรูปแบบ จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบและคู่มือรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยใช้การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและแบบตรวจสอบความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบ โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับผู้เข้าร่วมวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน จำนวน 40 คน และขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยใช้แบบประเมินวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม ซึ่งครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วยหลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล ภายใต้เงื่อนไขการปรับกระบวนการที่ต้นและเตรียมความพร้อมพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ การสอนและการสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และการเผยแพร่และสร้างเครือข่าย โดยผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน

Abstract

This research article aimed to develop a professional learning community model to promote active learning management at Chomchon Wat Bang Khan School, Khlong Luang District, Pathum Thani Province. It was a research and development with four steps. Step 1: Studying basic information by interviewing 40 teachers and 6 experts using a structured interview form. Step 2: Creating the model by designing and drafting the model. The model and model guide were then reviewed for suitability by 7 experts using an expert-referencing seminar and a suitability checklist. Data were analyzed by finding means and standard deviations. Step 3: Studying the results of using the model by testing the developed model with research participants, namely 40 teachers from Chomchon Wat Bang Khan School. Step 4: Evaluating the model in 3 aspects: input factors, process and output using an evaluation form, analyze the mean and standard deviation.

The research results found that the necessary information for developing a professional learning community model included promoting the design and writing of learning management plans and organizing learning activities that emphasized student participation. Teachers needed to develop their learning design, learning activity organization, and learning management techniques. The professional learning community model to promote active learning management consisted of principles, objectives, processes, measurement and evaluation under the conditions of paradigm adjustment and preparation, development of learning management ideas and strategies, teaching and classroom observation, reflection and mutual learning, and dissemination and networking. The results of the experiment using the professional learning community model to promote active learning at Chomchon Wat Bang Khan School found that overall, it was highly appropriate.

Keywords: Model, Professional Learning Community, Active Learning Management, Chomchon Wat Bangkhan School

บทนำ

ตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่กำหนดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2 ด้านใหญ่ๆ คือ เป้าหมายด้านผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3Rs8Cs และเป้าหมายการจัดการศึกษา 5 ประการ คือ 1) ประชากรทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ 4) ระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย และ 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในปี 2561 เป็นการวัดความฉลาดรู้ในแต่ละด้านที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้งานได้จริง พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านการอ่าน มีเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และอยู่ในอันดับท้ายๆ ของโลก และการศึกษาของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2561) พบว่า ปัญหาของเด็กไทยที่พบและจะต้องเร่งพัฒนา คือ เด็กไทยยังขาดวินัยในการเรียนรู้ เช่น ไม่รักการอ่าน ไม่รู้จักใช้ ICT ให้เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนรู้จริง ยังขาดความสามารถในการวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การประเมินการใช้เหตุผล การคิดยืดหยุ่น ใจ ความสามารถในการเขียนและพูดสื่อสาร ความสามารถสืบเสาะและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำโครงการ และสร้างนวัตกรรม ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ให้มีความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษา มุ่งเน้นกระบวนการเรียนแบบลงมือปฏิบัติจริง (Active learning) ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ และเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผ่านการทำงานเป็นทีม โดยครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้น แนะนำ และจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นนักวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีระบบการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกัน ทำการวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง และแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษา คือ การส่งเสริมให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ครูเกิดสังคมนการเรียนรู้ในการพัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างสังคมครูที่เข้มแข็งในการพัฒนานตนเองและนักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นว่าเป็นจุดเน้นในการพัฒนานักเรียนที่สำคัญ มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นฝ่ายรุก ผู้เรียนใช้เวลาเรียนรู้ส่วนใหญ่ในการคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในกระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ตื่นตัว (Active learning) ทั้งด้านทางกาย (Physically active) สติปัญญา (Intellectually active) สังคม (Socially active) และอารมณ์ (Emotionally active) โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูจำเป็นต้องศึกษาและเลือกรูปแบบ เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการเฉพาะในการสอนแต่ละครั้ง กล่าวคือ ครูต้องมีกรอบการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้การสอนที่ให้นักเรียนได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการลงมือปฏิบัติ และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง ปฏิบัติจริง ได้เผชิญสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรค ฝึกนำความรู้ ทักษะคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง ครูจะต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ และให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามความต้องการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ ปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากที่สุด คือ ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกบางกิจกรรมยังไม่เหมาะสม และไม่สามารถใช้กับนักเรียนได้ทุกคน และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่สอดคล้องกับกิจกรรม ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ไม่ครอบคลุมประกอบ ไม่ครอบคลุมเนื้อหา จุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ไม่ครอบคลุมทักษะและไม่ชัดเจน กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ยังไม่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านต่างๆ เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการสื่อสาร ทักษะความคิดรวบยอด เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเครื่องมือวัดผลและประเมินผลไม่สอดคล้องกับกิจกรรม

ตัวชี้วัด จุดประสงค์ ไม่สะท้อนทักษะการคิดขั้นสูง และไม่ได้มาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากผลการประเมินตนเองของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ในปีการศึกษา 2565-2566 มีสิ่งที่ควรพัฒนา ด้านคุณภาพผู้เรียน คือ 1) โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร โดยต้องส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจัดทำโครงการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียนให้ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ 2) การกำกับติดตามและแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีปัญหาให้รู้จักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสมปลอดภัยและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง 3) ทำการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ มีค่าเฉลี่ยทุกรายวิชาสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนที่มีความหลากหลายตามความต้องการโดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนอ่อน และจุดเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูต้องจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านภารกิจกรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ได้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันและความก้าวหน้าในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้ทุกสาระการเรียนรู้ควรมีปัญหาท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนทันทีเพื่อให้ผู้เรียนนำไปพัฒนาตนเอง และควรนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รวมถึงครูควรจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งครูต้องเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก สร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงาน ทักษะการคิด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่พบในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การจัดการกระบวนการคิดวิเคราะห์ ยังไม่มีการกำหนดใบความรู้ที่สะท้อนทักษะการคิดของผู้เรียนให้หลากหลาย ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล ใช้การวิเคราะห์จากแบบรายงานผลพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.5 /ปพ. 6) และระเบียบสะสม (ปพ. 8) เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่มีการใช้แบบทดสอบวิชาหลักพื้นฐานและทักษะการใช้ชีวิตให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ด้านการจัดชั้นเรียนเชิงบวก ยังไม่มีระบบการช่วยเหลือนักเรียนด้านการเรียนรู้และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นให้เกิดความรัก ผูกพันของผู้เรียนต่อเพื่อน ครูและผู้ปกครอง ระบบการนิเทศชั้นเรียน และนิเทศโครงการ/กิจกรรม ยังไม่มีการวางแผนกำหนดระยะการติดตามผลหลังการนิเทศชั้นเรียนและหลังดำเนินโครงการ/กิจกรรม เพื่อสรุปผลให้ชัดเจนสถานศึกษายังขาดการจัดทำสถิติเชิงเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียน (โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน, 2564)

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนชุมชนวัดบางชันดังกล่าว โรงเรียนให้ความสนใจกับการพัฒนาครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวางแผนการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับชั้น เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ ส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนสรุปความรู้จากเรื่องต่างๆ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การนำเสนอวิธีการคิด วิธีการแก้ปัญหา ด้วยการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ตามความสามารถของตนเองในแบบชิ้นงาน การนำเสนอด้วยสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การเขียนรายงาน เขียนเรียงความ และมีกิจกรรมให้นักเรียนตอบข้อซักถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออก ทั้งนี้ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถโดยการให้ครูเข้ารับการอบรมทั้งด้านการออกแบบและเขียนแผนการจัดการ

เรียนรู้เชิงรุก และส่งเสริมให้ครูใช้สื่อวัตกรรมการที่หลากหลาย อีกทั้งเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการฝึกอาชีพให้นักเรียน (โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน, 2564)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาครูตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเลือกพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เป็นวิธีการสอนหรือกลยุทธ์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนๆ ร่วมมือรวมพลังกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงาน สามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันได้ สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน พูด ฟัง และสะท้อนคิด จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างความรู้จากสิ่งที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติระหว่างเรียน โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ สถานที่ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียน เป็นต้น (วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้มีการทำงานเป็นทีมแบบร่วมมือร่วมใจ รวมพลังร่วมกันเป็นผู้นำการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ โดยมีชุมชนกัลยาณมิตร (ประคอง รัตมีแก้ว, 2563) ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ อีกทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการชี้นำตนเองตลอดชีวิตในฐานะเป็นผู้ใฝ่การเรียนรู้ (Bonwell and Eison, 1991) โดยที่ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมความพร้อมในการสอนด้วยการวิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเป้าหมายการพัฒนา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เตรียมทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ และสื่อที่เหมาะสม มีกิจกรรมที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีการใช้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนเห็นความสามารถของตนเอง เกิดการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) ผู้วิจัยหวังว่า ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาครูในโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ให้มีความรู้ความเข้าใจทักษะในการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลำลูกหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลำลูกหลวง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ครูโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน 40 คน ในปี พ.ศ. 2564 ถึงปัจจุบัน และผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามความคิดเห็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน และทำหนังสือของสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นนำมาสรุปประเด็นเพื่อนำไปเขียนรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลำลูกหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พร้อมคู่มือการใช้รูปแบบเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ ทดลองนำร่องการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยให้ครูนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน สังเกตความเป็นไปได้ในประเด็นต่างๆ จากนั้นทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปเนื้อหาและสรุปผลการศึกษาเพื่อออกแบบและยกยกร่างรูปแบบต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลำลูกหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน 40 คน และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปใช้จริง เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน แบบสรุปข้อมูลสะท้อนผล ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้เลือกใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวอนุกรม (One Group Time Series design) (รัตนะ บัวสนธ์, 2563) จากนั้นนำผลการทดลองมาประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำผลการทดลองมาสรุปและสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม หลังการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลำลูกหลวง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ร่วมวิจัย เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริง ได้แก่ ครูโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน จำนวน 40 คน ได้มาโดยการ

คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดประชุมเพื่อสะท้อนคิดการดำเนินงานตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระบุปัญหา ข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุง และพัฒนารูปแบบแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า 1) รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และ 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลายแนวทาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาครูในปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาครูของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

1.2 ผลการสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร และสารสนเทศ เพื่อนำไปฝึกทักษะนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร และสารสนเทศอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องการได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การทำงานพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิดร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศนคติและเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย ซึ่งโดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดี และ 3) สรุปการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมมีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการพัฒนา คือ กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนอย่างเต็มความสามารถ และมีการปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านผลผลิต

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้ 1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 2) ความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) แนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนคิดร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน เนื่องจากโรงเรียนทุกโรงเรียนทั้งโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ได้ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาครูและวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อสำรวจปัญหาการจัดการเรียนการสอนและปัญหาผู้เรียน พบว่า ครูทุกคนมีความเข้าใจเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การมุ่งทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เน้นให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดแก้ปัญหา มีทักษะชีวิต มีคุณธรรม การใช้เทคโนโลยี และการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้

ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และสร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมาย สร้างองค์ความรู้ได้มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญ ในศตวรรษที่ 21 จากสภาพการ เรียนการสอนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือนักเรียนชนเผ่า มีปัญหาด้านการอ่านการเขียน มีความ สนใจและกระตือรือร้นในการเรียนน้อย และครูบางกลุ่มที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด เมื่อสำรวจสภาพการขับเคลื่อนชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับช่วงชั้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยโรงเรียนชุมชนวัดบางชั้นจัดกิจกรรมในวันพฤหัสบดี ในช่วงเวลา 15.30 น. เป็นต้นไป แต่ยังพบว่า ครูบางส่วนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่ถูกต้องและไม่ ครบถ้วน และต้องปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน เมื่อทำการสำรวจความต้องการของครูโรงเรียน ชุมชนวัดบางชั้น พบว่า สิ่งที่ครูต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การออกแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่าง สนุกสนาน ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องอำนวยความสะดวก และจัดปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใน โรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chichibu, Uchizaki and Ono (2019) ที่พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ ร่วมกันของครูโดยการศึกษาบทเรียนร่วมกัน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการรับรู้และตระหนักถึงประสิทธิภาพของการ พัฒนาวิชาชีพครูผ่านการศึกษาชั้นเรียนในระดับต่ำ ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินการประชุมการศึกษาบทเรียน ร่วมกันบ่อยครั้งก็ตาม ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหา และการดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ผลการพัฒนาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ โรงเรียนชุมชนวัดบางชั้น อำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี พบว่ามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ มีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศน์ และเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้าง เครือข่าย โดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการพัฒนาแบบ ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครู และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ ข้อมูลสำคัญในการพัฒนาแบบที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียน เพื่อให้การพัฒนาแบบ เป็นไปอย่างเป็นระบบและมีทฤษฎีรองรับ ดังเช่น ทิศนา แคมมณี (2563) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การพัฒนาแบบที่ดีต้องมีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน เป็นหลักการของรูปแบบ นั้นๆ มีองค์ประกอบของรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กันทั้งด้านหลักการ จุดประสงค์ กระบวนการ การวัดและ ประเมินผล ซึ่งสามารถนำไปสู่เป้าหมายของรูปแบบที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คนที่พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ รวมทั้งการ ทดลองนำร่องก่อนการนำไปใช้จริง เพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและเป็นไปได้ในการ นำปฏิบัติ รูปแบบมีจุดเด่น คือ การดำเนินงานตามวิธีดำเนินการของรูปแบบ 5 ขั้นตอน ได้ศึกษาพัฒนาการของ ครูโดยประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นพัฒนาความคิดและกล

ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ และประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในชั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน เมื่อดำเนินการทุกขั้นตอนเสร็จแล้วมีการประเมินผลในภาพรวมของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งมีการสะท้อนความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในภาคเรียนต่อไป ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ (2563) ที่พบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา มืองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของมยุรี เจริญศิริ (2563) ที่พบว่า รูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้โดยมีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 2 สร้างความตระหนัก (Empower) ขั้นที่ 3 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Collaboration) ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Applying) และขั้นที่ 5 การเผยแพร่เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ (Dissemination)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดี และ 3) สรุปรูปแบบข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัด การเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม มีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้เพราะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัด การเรียนรู้เชิงรุก และการส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นการส่งเสริมการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน คือ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศนและเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และในระหว่างการทำงานตามกระบวนการ ของรูปแบบ ได้ทำการประเมินจำนวน 3 ครั้ง คือ การประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน และสรุปการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม โดยผู้ประเมิน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ และครูวิชาการ พร้อมให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่ครูต้นแบบ และเปิดโอกาสให้ครูผู้ร่วมเรียนรู้ได้สะท้อนผลการปฏิบัติงานในการประชุมกลุ่มย่อยของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกลุ่มสาระการเรียนรู้ในทุกสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง และการสะท้อนผลโดยรวมในการประชุมประจำเดือน นอกจากนี้ได้มีการนิเทศติดตามในลักษณะไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาพูดคุย การให้คำแนะนำ การสอบถามปัญหา เป็นที่

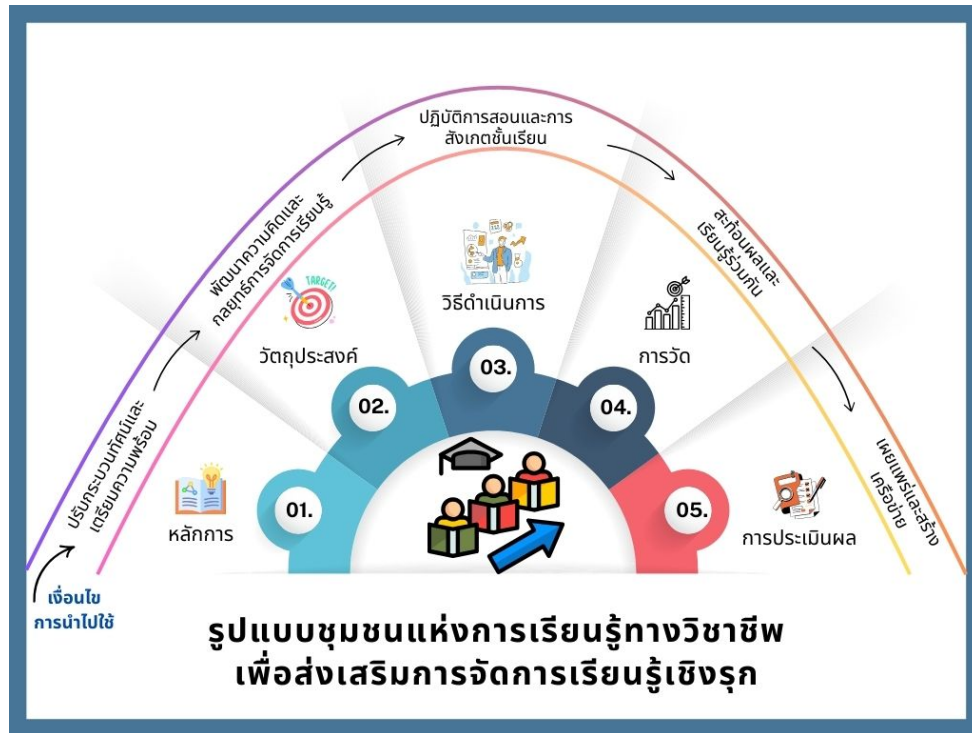
ปรึกษา และความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านปัจจัยต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการประเมินพบว่า ครูมีออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในระดับดีเยี่ยม แม้ว่าจะมีครู 1-2 คนที่ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในลักษณะการพาดู พาคิด พาทำ รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นทั้งระดับบุคคลและระดับองค์การ โดยมีการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สำหรับครูที่เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในระดับดีเยี่ยมจนเป็นแบบอย่างได้ โรงเรียนได้จัดให้มีการขยายผลโดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Show & Share) และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีกระบวนการดำเนินการที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างได้ และเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของประวัติ เอรารวรรณ์ (2560) ที่ได้เสนอกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสุขภาวะในเว็บไซต์ของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา กล่าวคือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูและผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการให้ครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมทบทวนและกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายเหล่านั้นอย่างแท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาพร้อมกัน ทบทวนผลการปฏิบัติที่ได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของเพื่อนร่วมวิชาชีพ เผยแพร่สู่สาธารณะและสร้างเครือข่าย โดยนำเรื่องราวหรือกลไกเหล่านั้นสู่สาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดให้ชุมชนอื่นได้มาศึกษาและแลกเปลี่ยนร่วมกัน การสร้างคู่คิดของชุมชน และการเปิดกว้างสู่สาธารณะ คือ การใช้พื้นที่ของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในเวลาที่ไม่กระทบต่อการจัดกิจกรรมปกติของครู ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความยั่งยืนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลำลูกหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต เป็นเพราะว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ทำให้ครูได้พัฒนาและเรียนรู้ร่วมกัน โดยโรงเรียนได้มีความเตรียมความพร้อมโดยขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูได้ลงมือปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง และการที่โรงเรียนได้จัดเตรียมความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ และปัจจัยสนับสนุนที่ส่งให้การดำเนินงานตามรูปแบบประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์ (2563) ซึ่งเป็นการประเมินหลังการใช้รูปแบบเสร็จแล้ว โดยค้นพบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบโดยรวมประสบผลสำเร็จ โดยครูโรงเรียนชุมชนวัดบางชันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด และผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของวศินี รุ่งเรือง (2562) ที่พบว่า ผู้เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบมีความเห็นว่า รูปแบบช่วยพัฒนาศิลปะการสอนของครูที่สูงขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นและครูเกิดความรู้สึที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบไปด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การวัดและประเมินผล พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขของการนำไปใช้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ต้องมีการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จะต้องเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้ครอบคลุมประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงกำหนดวิธีการวัดและ

ประเมินผลให้ครอบคลุมทุกด้าน อีกทั้ง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลายแนวทาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาครูในปัจจุบันและสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาครูของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน สรุปลักษณะที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพจากแหล่งเรียนรู้และสื่อออนไลน์ และให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอนการทำงานพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน

1.2 ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบหน่วยและแผนรายคาบให้สอดคล้องมาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะและคุณลักษณะ และในแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรมีเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เห็นชัดเจน เช่น เทคนิค Think Pair Share, Group Discussion, Cart Sort หรืออื่นๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหา

1.3 ครูควรจัดเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และควรมีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด เน้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 สมรรถนะ โดยเฉพาะการคิดขั้นสูง

1.4 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยจัดหาผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือ เน้นให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและลงมือปฏิบัติจริง นิเทศติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก

ยิ่งขึ้น เช่น เผยแพร่แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ดีสู่สาธารณชน ยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ดีสามารถเป็นแบบอย่างและเผยแพร่ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับครุภาควิชาหรือข่ายการเรียนรู้และผู้เรียนที่เกิดจากการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบภาควิชาหรือข่ายการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2563). การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถ การสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 13(2), 184-201.
- ทิตินา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2561). กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(3), 3564-3579.
- ประคอง รัตมีแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 21(2), 255-268.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2560). ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบเพื่อคนทั้งมวล. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4(1), 59-61.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี เจริญศิริ. (2563). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 236-252.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน. (2564). การสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ปทุมธานี: โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน.
- วคินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- วัชรรา เล่าเรียนดี, ประณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา. นครปฐม: เพชรเกษมพรีนติ้งกรุ๊ป.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างจิตนวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมฐานสมรรถนะเชิงรุก: ถอดบทเรียนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุคนธ์ สินธพานนท์, วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และพรรณิ สินธพานนท์. (2562). พัฒนาทักษะการคิด พิชิตการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bonwell, C. C. and Eison, J. A. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom. 1991 ASHE-ERIC higher education reports. ERIC Clearinghouse on Higher Education. The George Washington University.
- Chichibu, T., Uchizaki, T. and Ono, Y. (2019). Promoting teacher collaborative learning in Lesson Study: Exploring and interpreting leadership to create professional learning community. Instructional Leadership and Leadership for Learning in Schools: Understanding Theories of Leading.